

Napad na direktorske plače

Svicarji so na referendumu prepovedali odpravnine direktorjem delniških družb, določanje njihove plače pa prepustili delničarjem

JURE STOJAN

Koliko naj bo plačan direktor? Vrsto let je bil standardni odgovor preprost - toliko, kot določijo njegovi nadzorniki, se pravi predstavniki lastnikov firme. A vsaj švicarskih volivcev ta rešitev ne prepriča več. V nedeljo so z rekordnimi 67,9 odstotka na referendumu (tretjim najvišjim rezultatom v zgodovini Švice) izglasovali reformo nagrajevanja članov uprav - ne samo v državnih podjetjih, pač pa v vseh švicarskih delniških družbah. Tudi zasebnih. Tako bodo odslej letno plačo uprave in nadzornikov določali delničarji na skupščini.

Nič več odpravnin

In pri letni plači se bo tudi končalo. Direktorji švicarskih delniških družb ne bodo smeli več prejemati plačil in honorarjev za delo, ki ga opravljajo v hčerinskih družbah svojega podjetja (denimo kot člani nadzornih svetov, kar je pogosta praks tudi pri nas). Še bolj pomembno, ne bodo smeli prejeti nagrad ob nastopu mandata (kar je predvsem v anglosaksonskih državah pogosta praksa, znana kot "golden hello" oziroma zlati pozdrav). Prepovedane bodo tudi odpravnine ob prenehanju direktorovanja (predvsem ob predčasnem prenehanju, čemur v angleškem poslovnem žargonu pravijo "golden handshake" oziroma zlati stisk roke). Kršitelje bo doletela triletna zaporna kazen in denarna kazen do šestih letnih plač.

"Abzocker Initiative" so podporniki poimenovali referendum, torej "pobuda proti ožemalcem". Nasprotovalo mu je gospodarsko združenje Economiesuisse, ki se boji, da bo švicarsko gospodarsko okolje zaradi novih pravil postalo manj privlačno. Toda pobudnik ni bil nikakršen borec proti kapitalizmu, pač pa podjetnik in politik **Thomas Minder**, lastnik manjše

tovarne naravnih kozmetike. Ogorčile so ga nagrade, izplačane direktorjem švicarskih podjetij in bank v težavah (tako kot je Slovence ogorčila milijonska nagrada, ki jo je ob odhodu z vrha NLB prejel **Marjan Kramar**, čeprav je že takrat kazalo, da banka tone).

V Sloveniji že tako

Švicarski referendum je za Slovenijo zanimiv iz več razlogov. Najprej zato, ker pokaže, da so direktorske plače postale predmet javnih diskusij tudi v razvitih kapitalističnih državah. V Sloveniji so to temo mnogi poskusili poriniti na rob, češ da izraža za nepoznavanje logike kapitalizma ali celo za znak zavisti, ki naj bi bila pregovorni del slovenskega narodnega značaja. Drugič, švicarska ureditev se giba v smer slovenske ureditve, ki je po mnenju mnogih naše gospodarstvenikov "pretirana".

"V Sloveniji imajo delničarji veliko težo pri določanju plačil vodilnim, saj že po 294. členu zakona o gospodarskih družbah določajo politiko prejemkov članov uprav in nadzornih svetov. Tako imajo v rokah vso moč, da prejemke prilagodijo glede na finančno stanje družbe in predvsem glede na dosežene poslovne rezultate po vnaprej določenih kazalcih," opozarja **Sonja Šmuc**, izvršna direktorica združenja Manager. Opozarja pa tudi, da odpravnina že po zakonu o gospodarskih družbah (268. člen) "ne sme biti izplačana zaradi hujših kršitev obveznosti, nesposobnosti vodenja poslov ali na skupščini izrečene nezakupnice".

V Sloveniji se je kot najbolj neizprosna plačnik direktorjev izkazala država. Marca 2010 sprejeti ZPPOGD (zakon o prejemkih poslovodnih oseb v gospodarskih družbah v večinski lasti Republike Slovenije in samoupravnih lokalnih skupnosti) določa, da je lahko spremenljivi prejemek direktor-

ja največ 30 odstotkov njegove osnovne plače, odpravnina pa lahko znaša največ šest osnovnih mesečnih plač.

Slovenski direktorji še skromni

Toda ostali delničarji le redko izkoristijo pravico, da bi neposredno diktirali direktorske plače. "V Sloveniji delničarji na skupščinah ne izkoriščajo 'say-on-pay', možnosti določanja politike prejemkov uprav. To je posledica tega, da so slovenske družbe lastniško zelo koncentrirane in jih lastniško obvladujejo trije, največ pet delničarjev in ti lahko na nagrajevanje uprave vplivajo že prek nadzornega sveta, ki pogosto odraža lastniško strukturo," komentira **Irena Prijović**, generalna sekretarka Združenja nadzornikov Slovenije.

"V Sloveniji je zato veliko bolj pomembno preprečevanje konflikta interesov in varovanje pravic manjšinskih delničarjev. Pri nas se tudi ni nikoli pojavil problem tako pretiranega nagrajevanja uprav kot v tujini, sploh v anglosaksonskem svetu. Pred finančno krizo so bili lahko variabilni deli direktorskih plač tudi po šestokratnik povprečne plače v podjetju, pri nas pa so bili prejemki uprav po naši raziskavi med javnimi delniškimi družbami v povprečju petkratnik neto povprečne plače v družbi, sedemkratnik bruto plače. Poleg tega imamo z zakonom regulirane plače uprav v državnih podjetjih," zaključuje Prijovićeva.

Žal so podatki za Slovenijo objavljeni z zamudo. Skupna raziskava združenja Manager in Združenja nadzornikov iz leta 2010 kaže, da je leta 2009 povprečni član slovenske uprave zaslužil 158.512 evrov. Mednarodna primerjalna raziskava Slovensko-nemške gospodarske zbornice pa je 2011. ugotovila, da so tega leta slovenski direktorji v povprečju zaslužili 154.698 evrov.

Slovenski direktorji v številkah

Leta 2011 so v povprečju zaslužili 154.698 evrov – več kot direktorji primerljivih podjetij na Češkem in Slovaškem.

93 % direktorskih plač je sestavljenih iz fiksnega in variabilnega dela.

V povprečju je variabilni del direktorske plače **26.159 evrov.**

87 % direktorjev vozi službeni avto.

43 % direktorjev ima tehnično izobrazbo, **29 %** ekonomsko, **14 %** naravoslovno.

VEČER

Vir: Slovensko-nemška gospodarska zbornica in Kienbaum Management Consultants

Podobnik švicarskega referenduma o menedžerskih plačah je tudi sam podjetnik, Thomas Minder. (Reuters)